

Bámuld csak ezt a mennybéli látványt,
ezt a peccenyéjére gögös kacsdát, mint
totyog itt, szinte mosolyog reám, kacérkodik
az étvágyammal! Bár volna hasam
a koporsója néki; ízes borokkal itatnám,
hogy ne szomorkodjék-unatkozzék odabenn.

Legkomolyabb verséből is valami örök, elpusztíthatatlan gyermetegecség kacag felénk, ami az esztendőkkel versenyzik. A költő nem öregszik és azt hiszem, igazán megöregedni csak száraz, költészet nélküli emberek tudnak. Örök kamasz marad, mert tudja, hogy a kamaszoké az igazság az öregekkel szemben: a kegyetlen idő a fiatalokat igazolja. És mint Adynál, nála is feltűnik régi, gyermekkori énje. Meglátogatja, de mennyire más módon!

*Ne szégyeld gyáván ijedő, hogy
barátodnak tudtál egykoron.
Fényben úszott akkor gyermeklelked,
nem hullt rá még a vak korom.
Ha egyszer, ritka pillanatban, mély
álmodban álmodnád meg
az én fáradt arcom,
tán megérzed; a régi gyermek
köszöntött rád, kit elhagytál
egy sötét utcasarkon.*

Gyerekes örömmel örül a természetnek. Ha nem tudnám róla, pusztán versei alapján is turistának képzelném el, aki zöld kőpönyegben, rövid nadrágban és vidáman járja a hegyeket, mert a hegyek között az életnek egy másik oldalát lehet fellelmi, az életnek, amit élvezni és versekbe formálni soha meg nem szűnik. A gyöngyvirágról, a hajnali erdőről vagy a konyhakertészetről tud dalolni; az egész, furcsa, tarka és játékos állatvilágról, a szegény kutyákról, a lelőtt őzről, a szerelmeskedő macskáról, vagy a sokat csúfolt számról. Mindez hozzátartozik a költő világához, akár az újpesti utca, vagy Vizafogó vidéke, mert a költői világ nem tűr földrajzi határokat, nem szűnik meg a városi vámsorompónál és nem ér véget ott, ahol a „népiesség” helyet ad a gyárák proletárvidékének. Az igaz költő nem alkuszik, az egész világot igényli, sőt még annál is többet, a világegyetemet, a mindenséget.

Lehet-e filozófiája egy költőnek, aki ennyre él és ily kevéssé bölcselekedik? Nem bölcselekedik, pedig ez szörnyű divat mai költőinknél, akik akárhányszor egy filozófiai rendszer címszavait sze-

dik rímekbe. Nem bölcselekedik, hanem egy pillantással szeli át a világmindenséget és azután pompásan egyszerű szavakban írja le. Panteizmusnak kell nevezni ezt a szemléletmódot. Nem analizálja az élébe táruló világot fogalmak meg jelenségek szerint, egy versbe összelel mindent, élő, holtat, embert, természetet, fájdalomt, örömet, indulatot, megnyugvást. Az élet örök folyama foglalkoztatja csak, ami titokzatos vonalakon folytatódik egyre tovább, titokzatos nemzések és titokzatos halálokokon át, szüntelenül és diadalmasan. Így írja le ezt egyik legremekebb versében, a Gyümölcsoltásban. De annyira költő és annyira panteista, hogy nem téved el a szellem és az anyag útvesztő kérdéseiben. A bölcselek és más tudósok szembehelyezték egymással e kettőt, egyikkel tagadták a másik létezését; de a költő tudja, hogy mind a kettő létezik, mint igaz valóság és mindkettőnek megadja azt, ami az övé. Klasszikus csengésű ódában szól a lélek szomorú rabságáról:

*Lélek, te vézna, vergődő rab a test undok
börtönében: hiába üvölsz az ég felé —
nem szabadulhatsz béklyóid nehéz terhétől,
míg a föld bűzhödt sarában fetrengsz. Csak
[sokfajta
nyavalyád ápolhatod csupán; a hús vörös
[birodalmában
úgy tespedsz te is, mint a többi tehetetlen
[emberi állat,
s kínzó önemésztéssel a nemesebb dolgok
[után epekedsz,
e dög világ hiábavalóságai felett tűnődvén.*

A panteista költő hisz a lélekben és hisz a humanitásban, az emberi méltóságban, az erényben, a szabadságban és az igazságban. Ez az igazságszeretet ösztönözte őt új Martialisként maró epigrammák írására, irodalmi harcokra, amiket hosszan és állhatatosan folytatott az irodalmi közélet sok nagy alakja ellen, talán legelkeseredettebben éppen Babits Mihály ellen. Csoda-e, ha ilyen harcok után nem kapta meg a hivatalosoktól azt az elismerést, amit megérdemelt volna?

Hisz a lélekben, de ugyanakkor becsüli a testet, a szépséget, az erőt, az egészséget, a fiatalságot. Ha egyik sajátos tárgyköre az ételek dicsőítése, úgy mellé lehetne helyezni még egy másikat, amit éppoly gyakran, sok változatban költ meg: a fürdés, a sütkére-